

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ.

Стаття 5 Конституції України

№18 (130)

Наша ГРОМАДА

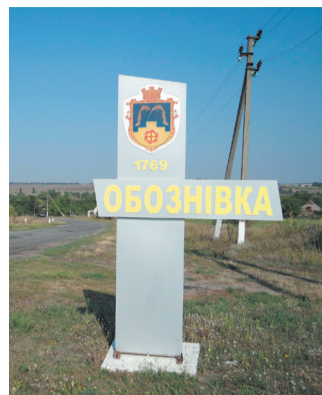
П'ЯТНИЦЯ,
4 вересня '20

Шановні жителі Обознівки!

Прийміть найщиріші вітання з Днем села! Любов до малої батьківщини не дала вам покинути рідні місця, надихає щодня на працю, на створення комфорту й добробуту в рідній стороні. Почуття відповідальності за майбутнє села змушує вас берегти і примножувати місцеві багатства.

Бажаємо усім міцного здоров'я, щастя, добробуту, мирного неба, злагоди і взаємоповаги. Нехай усі починання будуть на користь громаді, нехай серця наповнюються радістю за рідне село, прагненням до єдності, а плідна праця буде надійною запорукою щасливого майбутнього. Зі святом!

З повагою виконком Катеринівської сільської ради

Рідну школу не впізнати

1 вересня учні ліцею «Нова школа» після кількомісячної перерви сіли за парти.

Діти були приємно вражені змінами в шкільних приміщеннях. Невпізнанно змінився володимирівський корпус – там змонтовано підвісні стелі, коридорні стіни «обшиті» гіпсокартоном і пофарбовано. Затишніше стало в олексіївському корпусі, а головне – там реконструйовано систему опалення.

Довгожданий інтернет

Жителі Володимирівки дочекалися якісного інтернету – АТ «Кіровоградське рудоуправління» провело до їхнього села оптиковолокнистий кабель.

Прощайте, 25 копійок!

З 1 жовтня монети номіналом 25 копійок перестають бути платіжним засобом при здійсненні готівкових розрахунків. Про це повідомив заступник голови Національного банку Олексій Шабан на пресбрифінгу. «З 1 жовтня ними не можна буде оплачувати товари або послуги, але ці монети можна буде після 1 жовтня здавати в банки і обмінювати їх на банкноти і монети протягом ще трьох років», – сказав він.

Втратили смак і нюх? У вас – коронавірус!

Втрата відчуття смаку і нюху майже відразу вказують на коронавірусну хворобу. Про це сказав журналістам заступник міністра охорони здоров'я, головний державний санітарний лікар України Віктор Ляшко. Він зазначив, що ВООЗ на основі проведеного аналізу всіх випадків коронавірусної хвороби визначила своєрідний рейтинг симптомів і розмістила їх у певній послідовності. На верх-

ньому рівні ті симптоми, які зустрічаються найчастіше. «Перше – це лихоманка, вона виявляється у 88% усіх хворих на коронавірус. Сухий кашель – у 67%, слабкість – у 38%, ускладнення дихання – у 18%, біль у горлі, головний біль у 13%, біль у м'язах, відчуття холоду, нудота і блювота від 5-10%. Нежить, діарея, кашель з кров'ю також є симптомами», – наголосив Віктор Ляшко.

У катеринівському корпусі появилися нові парти. Із запланованих на літні канікули робіт виконано (за кошти сільського бюджету) близько 90 відсотків. Залишається завершити ремонт спортзалу в олексіївському корпусі, там же покрити лінолеумом підлогу в фойє, а також підлогу фойє на другому поверсі у володимирівському, в обох цих корпусах сходи парадних під'їздів облицювати плиткою.

Залишається провести лінії по вулицях села та підключити жителів. У приміщенні старостату приймаються заявки від бажаючих стати абонентами.

Здавати в банки і обмінювати їх на банкноти і монети протягом ще трьох років», – сказав він.

За словами заступника голови НБУ, необхідність вилучення з обігу монет номіналом 25 копійок обумовлюється тим, що вони не розмінюються, оскільки Нацбанк уже два роки виводить монети номіналом 1, 2 і 5 копійок.

ньюму рівні ті симптоми, які зустрічаються найчастіше. «Перше – це лихоманка, вона виявляється у 88% усіх хворих на коронавірус. Сухий кашель – у 67%, слабкість – у 38%, ускладнення дихання – у 18%, біль у горлі, головний біль у 13%, біль у м'язах, відчуття холоду, нудота і блювота від 5-10%. Нежить, діарея, кашель з кров'ю також є симптомами», – наголосив Віктор Ляшко.

«Щиро дякуємо!»

Жителька села Олексіївки Теребілова Алла Олександрівна та її рідні висловлюють слова подяки сватам, сусідам, друзям за допомогу у гасінні пожежі. Спільними зусиллями вдалося врятувати майно від знищення. Особлива подяка директору ПрАТ «Олексіївське» Яцканичу Віктору Михайловичу за допомогу будматеріалами. «Нехай береже Господь всіх людей, які не залишили нашу родину в складну хвилину. Здоров'я Вам і Вашим близьким!» – сказала пенсіонерка.

Премії за добру науку

Чудові результати показали учні ліцею «Нова школа» в обласному етапі всеукраїнської виставки-конкурсу декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва «Знай і люби свій край». Вихованець шкільного гуртка «Художня різьба по дереву» Анатолій Крамаренко здобув перше місце у старшій віковій категорії, а Вадим Мацинський з цього ж гуртка – друге в тій же категорії. Катеринівська сільська рада преміювала Анатолія 1500 гривень, Вадима – 1000 гривень.

Максима Лося, який раніше переміг в обласному етапі всеукраїнської виставки-конкурсу «Український сувенір», сільська рада винагородила 1500 гривень. Випускника ліцею, призера об-

ласної олімпіади з трудового навчання Владислава Байрачного – 1200 гривень. Призера обласного конкурсу МАН Олену Навроцьку – 1200 гривень.

Преміювала сільська рада й учнів, які відзначилися в районних конкурсах, відмінно закінчили навчальний рік. А, наприклад, семикласника Олексія Окулова винагороджено за те, що як фотоматор виборов три призових місця в обласному етапі туристсько-краєзнавчого конкурсу «Туризм нас єднає».

Премійовано також вчителів, які підготували переможців конкурсів обласного рівня, – Михайла Жаруна й Олену Беліченко.

Загалом на преміювання учнів та вчителів виділено 33 500 грн.

У бейсболі – з п'яти років

12-річний Назар Профатило, семикласник ліцею «Нова школа», – бейсболіст. Займається цим спортом з п'яти років. Тренується в селищі Новому, де й мешкає. Брав участь у чемпіонатах України, які проходили у Києві, Львові, Кременці, на Одещині. Двічі побував у Литві та раз – у Чехії, де відбувалися міжнародні змагання з бейсболу.

Нещодавно Назар Профатило повернувся з чемпіонату України з бейсболу U12, який проходив у Миколаєві. Назар виступав за команду «Кропивницький 1». Вона й перемогла. Останнє фінальне очко команда здобула завдяки Назару Профатилу. За це його нагороджено грамотою і кубком – як найкращого захисника в чемпіонаті України з бейсболу U12.

Перемога команди з Кропивницького – це свідчення майстерності тренерів Дмитра Лимаренка і Владислава Косенка.

Щоб репутація не постраждала

Близько року тому, одразу після Маковея, грузківський сільський голова Сергій Кучер перестав користуватися своїм авто. Громадськість занепокоїлася: можливо, машина вийшла з ладу? Як же тепер Сергію Петровичу добиратися на службу із селища Нового, де він мешкає? У зв'язку з цим навіть висловлювалися побоювання за долю Грузького.

Громаді Кучер пояснень з цього приводу не давав, а тим часом відвідав районний суд, куди його викликали як фігранта складеного поліцією протоколу про адміністративне правопорушення.

Ішлося ось про що. У ніч на 14 серпня 2019 року Кучера зупинили поліцейські, запідозривши, що він керує автівкою напідпитку. Це сталося біля його домівки у Новому. Не зваживши на те, що Сергій Петрович нікого не збив насмерть і навіть не покалічив, патрульні відвезли його до нарколога,

який підтвердив їхні припущення, й склали відповідний протокол.

Не заперечуючи того, що був п'яний, Кучер у суді заявив: його не можна притягати до відповідальності, бо мовляв, діяв у стані крайньої необхідності. Зокрема, стверджував, що возив ліки хворому

знайомому. І просив врахувати, що він – сільське начальство. За словами Сергія Петровича, у випадку позбавлення права керувати автотранспортом постраждає його репутація як посадовця органу самоврядування, тому така санкція українська небажана.

Вислухавши цю блискучу риторичку, суд повісився з Кучером як з простим смертним: оштрафував на 10 200 гривень та позбавив права керувати автотранспортом на 12 місяців.

Сергій Петрович не став брати судову постанову в раму та чіпляти на стіну службового кабінету, де вже висить кілька більше десятка грамот і дипломів, а скромно сховав у шухляді. Сплативши штраф, він продовжив самовіддано трудитися на благо громади Грузького. Транспортну проблему вміло розв'язав – тепер його возять на роботу якісь люди.

Закінчення на стор. 2

Марія Арбузова: Не знаю, як би я без неї обходилася

Досі мені не доводилося стрічати чоловіків, які б виконували обов'язки соціального працівника. Можливо, колись і вони доглядатимуть одиноких людей похилого віку, а поки що цим займаються жінки. І справа тут, мабуть, не стільки в їхньому вмінні краще виконувати домашню роботу, скільки в спроможності вислухати людину, поспівчувати їй.

— Для моїх пацієнтів це дуже важливо, — каже соціальний працівник Катеринівської сільської ради Наталія Карлюгіна. — Часто просять посидіти з ними й поговорити. Коли розкажуть, що випало на їхню долю, ніби від тягаря якогось звільняються.

Сьогодні вона опікується одинадцятьма жителями Обознівки й Катеринівки. Найстаршій з них, Зінаїді Іванівні Луханій, — дев'яносто вісім років. Пережила дітей своїх. Мешкає сама, тож можна тільки уявити, ким є для неї соціальна працівниця.

— Дуже цікава жінка, — додає Наталія. — Якщо ви зустрінетеся з нею, багато чого почуєте для себе нового і про війну, і про голодовки.

Каже, в її професії без психологічних навичок не обійтися. Треба вивчати характер людини, її вподобання, щоб обирати лінію спілкування з нею. На запитання, чи трапляються непорозуміння, відповіла:

— Буває, хтось мовить грубе слово, але відразу ж і вибачається, зрозумівши, що погарячився, — пояснює Наталія.

Раніше до обов'язків соціальних працівників входила і робота на присадибній ділянці. Допомогали город садити, доглядати, урожай збирати. Тепер тільки доставляють ліки, харчі, сплачують кому-

нальні платежі і в хаті прибирають, якщо рідня далеко живе.

До своїх підопічних Наталія навідується двічі на тиждень. Зараз іде до Марії Пилипівни Арбузової, що мешкає в Катеринівці. Хочу піти з нею. Не заперечує. Не проти й Марія Пилипівна, яка нас радо зустріла.

Їй ще й сімдесяті років немає, але вона ледве з ціпком пересувається. Каже, не минули їй даремно двадцять вісім років роботи на фермі дояркою.

— Я й на ціліні в п'ятдесяті роки встигла побувати, — додає.

Народилася вона в Сумській області,

а більшість життя прожила на Кіровоградщині.

— Приїхала до дядька свого в Олександрійський район, та так там і залишилася. Вийшла заміж, дітей народила. А в Катеринівку діти перевезли. Тут гарні умови, та й навідуватися їм сюди зручніше, — каже Марія Пилипівна.

Дуже вдячна вона Наталії.

— Не знаю, як би я без неї обходилася, — продовжує. — Якось вирішила піти по хліб до магазину. Думаю, недалеко, впраююся, а посеред дороги впала. Добре, що люди побачили та допомогли підвестися. А Наталія і скупиться, і з погребка картоплі чи консервації дістане. Ще й у хаті допоможе прибрати.

Тяжко працюючи в колгоспі і вдома, Марія Пилипівна виростила трьох дочок. Тепер має шість онуків і одинадцять правнуків. Дехто з них мешкає в Росії й нечасто може провідувати свою бабуся та прабабусю. А вона на них чекає. Сподівається, що стосунки між двома країнами врешті-решт налагодяться, й вона знову побачить своїх найрідніших людей.

Соціальним працівником Наталія Карлюгіна трудиться чотири роки. До того працювала в дитсадку і торгівлі.

— Чим цікава моя нинішня робота — ти реально допомагаєш людям, робиш їхнє життя хоч трохи комфортнішим, і це тішить, — ділиться враженнями.

На цьому ми й прощаємося. Я бажаю Наталії успіхів в її такій потрібній праці, а її підопічним — міцного здоров'я й найменше приводів для смутку.

Сергій ЗАДОРЖНИЙ

«Ма, піду в АТО»

знали, хто з них є хто, завдяки особливим прикметам — невеличким шрамам. У Володі така позначка — на потилиці, у Валерія — на скроні. Хлопці, навчаючись у школі, не зловживали своєю схожістю. У початкових класах навчалися гарно, потім — на «посередньо». Я ж тоді на роботу вже влаштувалася і контроль за ними послабила. Дуже любили хлопці річку, риболовлю. І змалку привчені до роботи. Допомогали мені буряки сапати, наймалися в людей збирати порічки. Зароблені гроші приносили додому, на себе не витрачали. До 7 класу Володя і Валера навчалися у катеринівській школі. Потім ми перебралися в місто, хоча хлопці й противилися. Життя без річки, без друзів дитинства їм уявлялося неможливим. І коли ми квартирували в селищі Новому, Вовчик і Валера бігали в Катеринівку — до товаришів, на дискотеку в клуб. Закінчивши ПТУ, пішли працювати. Брали участь у будівництві супермаркетів. 2009 року Володю призвали в армію. Валеру не взяли через сколіоз. Служив Вовчик у танкових військах. В армії йому подобалося. Йому пропонували залишитися на понадстрокову, та він не схотів. А влітку 2014-го, коли на сході України уже тривала війна, Володя якось сказав мені: «Ма, піду в АТО». Я відмовляла, а у відповідь: «Ма, хлопці ж воюють!» Володя потрапив у частину в Десні, там навчав новобранців танковій справі. А у листопаді 2014-го їхній підрозділ направили на Донбас. Телефонував звідти син мені що-

дня. Запам'яталося, як попервах зізнався: «Мамко, виявляється, тут страшно». Розказував, що днями ремонтує танк, а ночами переїжджає в інше місце. Не приховував: іноді й їсти та пити не було що. Розповідав, як вони, солдати, примудрялися ловити рибу, бо біля річок стояли. І як добра жіночка з місцевих жителів передавала їм харчі та воду.

У мене ніби камінь на душі лежав. Якщо довго немає дзвінка від Вовчика, то я й місця собі не знаходжу. 13 січня 2015 року Володя повідомив мені, що по ньому снайпер стріляв. «Мені пощастило, — розповів, — лише розскло брову. Не інакше, снайпер цілився у скроню. Я тоді саме в БТР залазив. Я щось хотів сказати своїм хлопцям і повернувся до них обличчям. І раптом — постріл. Вчасно ж я повернув голову!»

16 січня підрозділ, в якому служив Вовчик, мали вивести із зони бойових дій — ротація. Син мені сказав про це, зателефонувавши о дев'ятій ранку. Мовляв, сидить з товаришами на речах. Наступного ж дня мене зателефонували родичі з Катеринівки: «В інтернеті пишуть, що твого Вову вбили вчора об одинадцятій...» Я не вірила, поки не привезли тіло...

7 червня 2015 року Володимира Тигняна посмертно нагороджено орденом «За мужність» III ступеня. 9 квітня 2015 року на фасаді Катеринівської школи, де навчався Володимир, відкрили меморіальну дошку на його честь.

Футбольні новини

Триває чемпіонат Кропивницького району з футболу. Нещодавно відбувся матч за участі бережинської команди й катеринівського «Огнеупора», рахунок — 2:3.

Післязавтра, 6 вересня, «Огнеупор» на своєму полі зустріне великосеверинівську команду, початок матчу — о десятій. Капітан катеринівців Ігор Вітряченко закликає земляків прийти на стадіон, підтримати свою команду.

Тим часом у I турі другого кола чемпіонату Соколівської ОТГ з міні-футболу, присвяченого захисникам України, володимирівський «Кристал» зіграв з грузьківською командою, рахунок 7:4. З володимирівських футболістів по три голи забили в ворота суперників В. Поліщук та Р. Лапін, один — М. Сандул.

У I турі другого кола чемпіонату Соколівської ОТГ з футболу «Кристал» зіграв із «Соколом», рахунок — 4:1. По голу у ворота соколівців забили володимирівські футболісти О. Соболев, І. Криворот, Р.Лапін, В. Ткаченко.

Віктор ІВАНЕНКО

29 серпня Україна вшанувала своїх захисників, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність держави. Показав голову на цій війні і Володимир Тигнян, уродженець Катеринівки.

Розповідає його мати, Лада Тигнян:

— Четвертого листопада 1989 року я народила близнюків. Володя з'явився на світ на 15 хвилин раніше, ніж Валера. Звісно ж, я синів розрізняла — материнське серце в таких речах не помилиться. А в школі

Щоб репутація не постраждала

Закінчення. Початок на стор. 1

Аби ще й ніхто не ставив палиці в колеса! Бо в Грузькому недалеко люди, які вирішили, що сільський бюджет — це надбання усїєї громади, а не лише апарату ради. Ті підступні громадяни докопалися до бюджетних показників і виявили, що в сільському бюджеті передбачено на чиновництво 2 мільйони 200 тисяч гривень, а це — близько 60 відсотків витрат. Намагаючись дошукувати Кучерові, вони розказують, що це — забагато. Ніби не розуміють, що місія сільської ради — забезпечити зарплатою власний апарат.

А стільки шуму в Грузькому було з того приводу, що Кучер влітку пішов у відпустку, не давши підлеглому бухгалтерові вказівки перерахувати гроші на потреби місцевої школи і тим самим зупинивши виконання двох рішень сіль-

Варто знати

Газ за двома тарифами

Компанія «Нафтогаз» пропонує газ двома тарифами — «Річний» і «Місячний».

Тариф «Річний» дозволить застрахуватися від зростання цін на газ в опалювальний сезон. «Фіксуйте ціну на рік з тарифом «Річний» та забезпечте собі рівномірні витрати за газ протягом року», — радить «Нафтогаз». «В рамках тарифу «Річний» ціна газу з 1 по 15 вересня — рівні 4,73 грн за кубометр (з ПДВ, без вартості доставки). З 16 по 30 вересня включно ціна тарифу становитиме 5,24 грн за кубометр, — повідомляє компанія. «Перед переходом на тариф «Річний» для клієнта буде розраховано рекомендований річний об'єм споживання газу — або на основі даних за останніх 12 місяців, або на основі споживацького профілю (тільки газова плита; газова плита і бойлер; котел та/або газова плита, бойлер). Підключення до тарифу відбувається з 1 числа місяця, наступного за місяцем подачі заявки про підключення. Якщо споживач використовує розрахунковий об'єм газу швидше, ніж за 12 місяців, він оплачуватиме додатковий об'єм споживання за тарифом «Річний». Якщо клієнт не використовує розрахунковий об'єм газу за 12 місяців, гроші за невикористаний газ буде повернуто на його абонентський рахунок», — пояснює «Нафтогаз».

Тариф «Місячний» підійде тим, хто хоче виграти від сезонного зниження ціни на газ, повідомляє «Нафтогаз». У вересні 2020 року ціна за цим тарифом така: 4,7 за кубометр (з ПДВ, без вартості доставки).

Заявку про вибір тарифу можна подати через сайт компанії.

робили в олексіївському колгоспі, коло свиней. Іван кашу свиням варив, я годувала, прибирала. Робота важка, але інтересно було дивитися, як свинки підростають. Роботу любила, скрізь чесно працювала. Після свиней робила коло корів. Гній з ферми вивозила на салазках. Коняка їх по землі тягала. Потім робила на колгоспній птахофабриці. Доглядала за курчатами, їх з Кіровограда, з інкубатора, привозили. У сараї – більше як двадцять тисяч курчат, в клітках. Проходи між клітками – вузькі, ледь проходиш. Варили яйця, тер-

народили. А через свої помилки розлучилися, – Євдокія Іллівна не стала вдаватися в причини розірвання шлюбу з Іваном. Звісно ж, я в неї про це й не питав.

Розповіла й про те, як завідувала дитсадком, тоді ще колгоспним. Запропонував цю посаду їй Михайло Яцканич, голова колгоспу. Вона спробувала відмовитися: мовляв, неграмотна. Яцканич нагадав їй, що закінчила десять класів. За словами Євдокії Іллівної, очолюючи дитсадок, сама носила з колгоспної комори харчі для закладу. Почувши про це, я здивувався:

– А кухар?

– Кухар знав їсти варить. Я на

спільно обробляти наші городи. А люди вже шукалися про нас. Як наголосила Євдокія Дудіч, Олександр Тітко перед тим, як перебратися до неї, узгодив це рішення з усіма зацікавленими сторонами – своїми і її дітьми. Такий вже був – відповідальний, серйозний.

– Невже не було між вами конфліктів? А як розпоряджалися грошми? – допитався я.

– Жили без конфліктів. Не було такого, щоб він мене дратував чи я його. Наче з молодості разом у мирі й злагоді жили. Як зійшлися, я йому сказала: «Нехай гроші в тебе будуть, я ж не їджу нікуди». А Олександр Ми-

Чи не в місто поїхала господарка? Така думка закралася, поки милувався порядком біля добротного будинку Євдокії Дудіч в Олексіївці, час від часу постукуючи у хвіртку. Нарешті показався якийсь чоловік (то був внук господарки). З'ясувавши, хто я і що мені треба, він покликвав Євдокію Іллівну.

– Тепер запираю хвіртку, – сказала вона, ведучи мене в будинок. – Бо недавно таке трапилось! Я в хаті була, аж заходить мужик. Сам ширший, як довший, і влибається. Питаю, хто такий. Каже, колись металолом купував у нас, тепер скот закупує. І питає, де дедушка. Кажу, нема дедушки, вмер. Я й не туди, що не треба було правду казати...

Як розповіла Євдокія Іллівна далі, незваний гість, швидше за все, мав лихі наміри, бо завів мову про гроші.

– Просив, щоб позичила йому. А де в мене ті гроші! Заплатила людям, які бур'ян скопили, та за світло, та балон газом заправила, от і всі гроші. Каже, скот скуповує. Думаю, чого ж ти в баби грошей просиш, – пригадала свої хвилювання пенсіонерка.

За її словами, усе закінчилося благополучно лише завдяки сусідові Бобриському. Той, побачивши на вулиці незнайомих авто, зайшов до неї. Незнайомиць й втямив, що його можуть впізнати, тож поспішив попрощатися.

– А вас хто до мене направив? – спитала Євдокія Дудіч у мене.

– Перевозний, Микола Тимофійович, ваш односелець, – пояснив. – Каже, маєте що розказати про роботу в колгоспі.

– Працювати пішла після школи, – почала згадувати жінка. – У п'ятдесят восьмому десятирічку у Володимирівці закінчила, у п'ятдесят дев'ятому заміж бігом вийшла. Робила в совхозі в Лісному, а Іван, чоловік, в Казахстан на цілину поїхав. І ще два сусіди поїхали, з жінками. А мій не почитав нужним взяти мене. Пробув там з рік. Повернувся ні з чим, а хотів же заробити. Потім удвох

«Його жінка перед смертю сказала, щоб женився і брав Дуню, тобто мене»

ли, годували ними курчат, воду ставили в банках. Хто саме? Баба Катя Правда, Тетяна Костіцина, Галя Профатило, Надя Перевозна, Дундук, Мамонова. А начальником птахофабрики Готішан був.

Свій тодішній розпорядок Євдокія Дудіч описала так:

– На роботі треба бути в вісім. Попораюся до дванадцяти, біжу додому, бо корова ж, город. І так три рази на день.

На запитання про заробітки колишня колгоспниця відповіла, що була ними задоволена.

– Платили добре. Навіть коли 49 рублів получала, жити можна було, бо то ж гроші були, а ми ще й строїлися, – запевнила.

– Построїлися, садок посадили, двох дітей, сина й дочку,

свої плечі все брала, роботи не боялася.

– А відпочивали як? На морях бували? – спитав я.

– Раз Петро, син, повіз на море. Він тоді на автобусі робив. Сказав мені: «Тільки роботу й знаєш». Добре на морі. Купалася, загоряла. Хто хотів, воду пив. Я – ні. А жили в домиках.

Поговорили ми й про покійного Олександра Миколайовича Тітка – другого чоловіка Євдокії Іллівної, відомого в краї гармоніста, організатора художньої самодіяльності.

– Дякую Богові, що з його милості наші долі поєдналися, – по книжковому висловилися співрозмовниця. – Прожили ми разом дванадцять років, то був щасливий час.

Я й раніше чув від олексіївців, що Олександр Миколайович зійшовся з Євдокією Іллівною, виконуючи волю покійної дружини, Єлизавети Олексіївни. Євдокія Дудіч підтвердила цю інформацію:

– Його жінка перед смертю сказала, щоб женився і брав Дуню, тобто мене.

А подружилася Євдокія Іллівна з Олександром Миколайовичем і Єлизаветою Олексіївною завдяки тій обставині, що ті купили поряд будинок (до того мешкали в Аврамівці).

– Я тоді корову мала, – продовжила Євдокія Дудіч. – Олександр Миколайович просив, щоб продавала молоко. Та хіба сусідам годиться продавати! Я його так давала. А Олександр Миколайович зайде до мене в двір, візьме мовчки лопату, чи сапу, чи косу, погострить удома, потім принесе назад. Єлизавета Олексіївна хвалила мене за те, що роботи ніякої не боюся, що хата й город в порядку. Яюсь кажу їй: давай будемо «на ти», сусіди ж. Але в неї язик не повертався, щоб сказати мені «ти». І я Олександра Миколайовича, коли з ним зійшлася, ще якийсь час називала «на ви». Він уже казав мені «ти». А до чужих людей, крім молоді, звертався на «ви».

– По скільки ж вам було років, коли почали жити разом? І як це сталося? – поцікавився я.

– Мені було шістьдесят сім, Олександр Миколайович за мене на два роки старший. Одного разу сказав мені, щоб прийшла до нього на сніданок – суп збирався варити. Прийшла, поснідала. Олександр Миколайович – такий уважний до мене. Запросила його до себе на обід. Так перший час і ходили одне до одного. Потім він запропонував

колайович в городі бував – на концерти їздив, яйця на базарі продавав. Наші пенсії лежали в одному місці. Яюсь він сказав: «Ти навіть не знаєш, скільки в нас грошей». А я йому: «Навіщо мені ті гроші?» Ніхто з нас не хитрував для себе, жили одне для одного. Бувало, захочу їсти, а Олександр Миколайович ще не приїхав з города. То сама не їм, його чекаю.

– Знаю, Тітко жити не міг без гармошки, – зауважив я. Жінка відповіла:

– Він коли на свої концерти збирався, питав, чи я не проти. Я казала: «Як могу бути проти, це ж – твоє життя».

Тільки про свою тяжку хворобу чоловік довго не признавався Євдокії Іллівні. А коли вона довідалася, заспокоював. Мовляв, усе буде добре.

– Він був оптиміст, – сказала Євдокія Дудіч. – Терплячий, врівноважений.

Вона береже гармошку покійного. На столі під склом – стаття про Олександра Тітка, опублікована в «Нашій громаді» з приводу його смерті (не стало його перед Новим 2020 роком). Показала Євдокія Іллівна й фотографії, на яких – Тітко з гармошкою, вона і він разом, вони з родичами.

Без чоловіка їй нелегко підтримувати лад у домі, в дворі, обробляти город. Та вона не скаржиться.

– Люди питають, як встигаю скрізь. Кажу, з Божою допомогою. Й діти помагають. Грішми – теж. А ще в мене – четверо внуків, шестеро правнуків. Недавно діти з онуками викопали картошку, – похвалилася Євдокія Дудіч під кінець нашої розмови.

Віктор КРУПСЬКИЙ

Колгоспні хроніки

Провести радіо учасникам громадянської війни

1960 року погіршилися стосунки між Китайською Народною Республікою й СРСР. Політику Хрушова, який засудив померлого 1953 року Сталіна, китайські комуністи назвали відступом від марксизму-ленінізму. Крім того, їхній лідер Мао Цзедун заявив

про непримиренність КНР до капіталістичних країн. Радянське керівництво називало політику Китаю нерозумною, воно виступало за мирне співіснування з капіталістичними країнами.

7 квітня 1964 року про радянсько-китайські стосунки ішлося на зборах партійної організації олексіївського колгоспу імені

Горького. Виступили голова колгоспу Іван Жиленко, ланкова Марія Сухопар, секретар парторганізації Павло Тениченко. Зокрема, Тениченко наголосив: «Маємо розповісти кожному нашому колгоспнику про помилки китайських комуністів».

6 червня того ж року колгоспні партійці прийняли в кандидати в члени КПРС комбайнера Олександра Бібіка і тракториста Михайла Яценка. А ще через місяць – економіста Леоніда Венгеровського. На тих же зборах ішлося про жнива. Комуністи ухвалили: організувати соціалістичне змагання серед комбайнерів і трактористів (з врученням переможцям перехідного вимпела і грошових премій).

1 жовтня того ж 1964-го колгоспні комуністи рекомендували Ларисі Чмихун обійняти посаду завферми. Сама вона цього не хотіла, казала, що не впорається. Мовляв, тримісячна дитина потребує багато уваги. Їй порадили віддати дитя в ясла.

Через два місяці Леонід і Лариса Чмихун звернулися до секретаря парторганізації з проханням зняти їх з обліку у зв'язку з

переїздом в інший населений пункт. На початку 1965 року ж заяву подав Олексій Протасов. «Прошу відпустити мене в Брянську область по состоянию здоров'я», – пояснив.

25 червня 1965 року в партію прийнято Леоніда Венгеровського. Секретарем парторганізації був уже Іван Сьомкін.

На наступних партзборах розглядалися господарські питання. Юліан Бориславський зауважив, що тракторами колгосп забезпечений, але не вистачає плугів. Виступили також Микола Коваленко (завідуючий початковою школою в Осикуватому), Надія Дубова, Андрій Іщенко, Петро Кравченко, Марія Сухопар, Федір Медведєв. На тому ж зібранні партійці проголосували за виключення зі своїх лав механізатора, який попався на крадіжці мішка із соняшниковим насінням.

5 серпня 1965 року дісталася на горіхи комуністки, яка не платила внесків протягом чотирьох місяців, ще й рідко появлялася на роботі. Виявилося, в неї не було грошей на внески. Її попередили про неприпустимість такої поведінки.

14 січня 1966 року комуністи розглядали скаргу колгоспника на бригадирку, яка обзивала його і дружину негарними словами. Партійці зобов'язали скаржника і бригадирку помиритися.

Того ж місяця на партзборах ішлося про незадовільну роботу місцевих магазинів. Зазначалося, що там бракує товарів. Крім того, один з комуністів зауважив: «Учасники громадянської війни, організатори колгоспного ладу погано обслуговуються в культурно-побутовому відношенні, деяким навіть не проведено радіо». Учасники зборів постановили виправити це становище.

23 квітня того ж 1966-го відбулися партзбори, на яких комуніст Андрій Іщенко оприлюднив такі показники: протягом минулої семирічки побудовано 47 будинків, багато тваринницьких приміщень, викопано чимало колодязів.

2 листопада 1966-го Григорія Протасова прийняли в кандидати в члени КПРС. А через кілька місяців, 27 березня, – Григорія Драча, тракториста.

За матеріалами Державного архіву Кіровоградської області підготував Віктор КРУПСЬКИЙ

Михайло Теніченко: Яке це щастя – мати внуків!

А таки не позбавлені сенсу публікації старих фотографій в газеті! Побачить людина таку фотографію, уважно придивиться до неї й упізнає колишніх друзів, сусідів, однокласників, а то й самого себе. І полине спогадами в минуле, й пригадаються їй школа, клуб, танці на вигоні під гармошку, погляд закоханих очей, перші прогулянки за руки, перші поцілунки...

Михайло Теніченко, котрий нині мешкає в Кропивницькому, теж упізнав і себе, і своїх однокласників на світлинці, вміщеній в одному з випусків газети на початку нинішнього року. Зворушений таким неочікуваним подарунком, вирішив не залишатися в боргу й передав нашій редакції збірку своїх віршів з ліричною назвою «Мелодії вітрів». Це вже була підстава для зустрічі, яка невдовзі й відбулася.

– Знаєте, скільки вже тій фотографії? – запитав мене Михайло Григорович, завітавши до редакції. – Шістдесят шість років. Тоді ми навчалися в першому класі Олексіївської школи.

– Усіх пам'ятаєте?
– Звісно. Дехто з них і досі там живе або ж у сусідніх селах, як наприклад, Міша Обрежа – в Обознівці. Він і передав мені газету з тією нашою фотографією. Ми з ним часто по телефону спілкуємося.

– На фотографії ви семирічний. Як проходило ваше дитинство?

– Не скажу, що воно було безраднішим. Нас, дітей, у батьків було п'ятеро, жили біднуваті, але якось тим особливо не переймалися. Можливо, тому, що життя не дозволяло розслаблятися. Я з шести років уже з весни й до осені щодня рвав траву кролям, а з одинадцяти повністю за них відповідав – і клітки ремонтував, і ветеринара викликав за потреби.

Знаєте, тоді в нашій сім'ї не було такого, щоб батьки тобто загадали якусь роботу, а ти її не виконав. Коли нині я про це згадую, то подумки дякую батькам за виховання – воно мені дуже допомогло в житті. Я ніколи не лінувався, завжди старався виконувати свої обов'язки – і в сім'ї, і на роботі.

– Невже в дитинстві ви знали тільки одну роботу?

– Ну що ви, ні звичайно! У нас стільки було захоплень, що нинішня дитвора може тільки нам позаздрити. Скажімо, у нас не

було хлопця, який би не любив рибалити. Ми майже щодня знаходили хоч часинку, щоб майнути на ставок, закинути вудку й дочекатися тієї миті, коли поплавач почне рухатися.

– Велику рибу ловили?
– Коропи попадалися і по два, і по три кілограми. Малих ми обов'язково відпус-

кали. При цьому нігтем відкушували шматочок хвостового оперення. Коли ловили великого коропа з такою позначкою, знали, що він побував у наших руках.

– Яка гра була найпопулярнішою?

– Важко відповісти. Може, цурка. Ох же й захоплива гра!.. Якби нічого не треба було робити по господарству, то гуляли б, мабуть, день і ніч. Ще дуже популярним було метання битка. Старші хлопці грали на гроші. Я теж натренувався так, що й досі, коли що-небудь кидаю, то обов'язково поцілю з першого разу.

– Телевізорів на селі тоді ще не було...

– А нам, дітям, їх заміняло небо. Воно навіть краще, ніж телевізор. Ляжеш горілиць на траву й годинами спостерігаєш за хмарами, що плывуть. Яких тільки образів там не помітиш твоя душа!.. Ми дуже були прив'язані до природи. Ми мали свої потаємні місця, де можна було помріяти, замислитися над сенсом життя.

– Ви закінчили вісім класів і...

об'єднання «Парус». Писав і українською, і російською, а коли Росія загарбала наш Крим, підтримала сепаратистів на Донбасі, принципово відмовився від російської. Моя рідна мова – українська, її й треба популяризувати. У 2014 році вийшла перша збірка.

– Я коли гортав ту збірку, зрозумів, що там уся ваша біографія.

– Це так. Якесь яскраві події завжди спонукали до того, щоб зафіксувати їх у формі вірша.

– Ще в першій збірці є розділ, присвячений онукам.

– Нам з дружиною дочка й син подарували п'ятьох онуків. Ми їх дуже любимо, то як же не написати і про них?

– І тому з'явився вірш «Яке це щастя – мати внуків». Ви не проти, якщо його опублікує газета?

– Ні.

– Ну, тоді вам нових творчих успіхів.

– Дякую.

Сергій ЗАДОРЖНИЙ

Яке це щастя – мати внуків

Михайло Теніченко

*Яке це щастя – мати внуків,
На них молитись, доглядать,
Вдивляти, взявши їх на руки,
Коли вони безсилі сплять.*

*Всі сні малі сміються, плачуть,
Ідуть в атаку біля хат –*

*– Зроби нам, дідусю, – просять-скачуть, –
Зроби нам новий автомат.*

*– Навіщо він? – я їх питаю, –
У вас забав вже цілий склад.*

*І вкотре я їх умовляю
Не мати думок про автомат.*

*Ви не повинні забувати,
Що в школу йти вам через рік...*

*Пора букварик в руки брати,
Бо вчитись треба цілий вік.*

Ваше здоров'я

Здоров'я дітей в еру цифрових технологій

Поки батьки сперечаються про те, як мобільні пристрої впливають на соціальну, емоційну й фізичну сфери дітей, самі діти вже не можуть уявити своє життя без цих гаджетів. Більшість дослідників сходиться на думці, що у використанні смартфонів дітьми є переваги, і недоліки, водночас прогножуючи, як цифрові технології можуть змінити життя майбутніх поколінь. Вчені ж виокремлюють декілька способів зберегти фізичне та психічне здоров'я дітей в епоху цифрових технологій.

1. Обмежуйте час використання дитиною мобільного телефону. Цим ви допоможете їй знайти більш здорові заняття. Так діти досягають балансу між використанням технологій і реальними взаєминами з людьми.

2. Заохочуйте фізичну активність. Надмірний час, який дитина проводить перед екраном комп'ютера або смартфона, призводить до нестачі фізичної активності, надмірної ваги та інших негативних наслідків. Заохочуйте дитину більше часу приділяти фізичним заняттям.

3. Звертайте увагу на психічний стан дитини. Психологи вбачають зв'язок між популярністю соціальних мереж і мобільних технологій та зростанням темпів розвитку депресії, тривожності, спроб суїциду у сучасних дітей.

4. Навчіть дитину долати стрес. Найбільші проблеми пов'язані не з власне цифровими технологіями, а з тим, що останні чинять на дітей великий тиск,

прискорюючи темп їхнього життя. Використання соціальних мереж призводить до того, що діти завжди доступні для спілкування з однолітками й порівнюють себе з іншими. Коли батьки вчать дитину способів зниження стресу, вони можуть поліпшити її психічне здоров'я й загальний добробут.

5. Мотивуйте дитину більше спілкуватися з друзями. Легко подумати, що соціальні мережі розширюють можливості для спілкування та дружніх взаємин дитини з однолітками. Однак серед сучасних дітей і підлітків зростає почуття самотності. Батьки повинні залучати дітей до участі в масових заходах, які забезпечать дитині взаємодію з однолітками.

6. Вивчайте Інтернет-ресурси, присвячені здоров'ю. Володіючи інформацією про психічне і фізичне здоров'я, ви можете досліджувати симптоми тривожності або депресії в дитини й дізнатися про те, як запобігти цим розладам.

7. Використовуйте додатки для смартфонів, що допомагають батькам і дітям дотримуватися здорового способу життя.

8. Установлюйте для дитини правила поведінки перед сном. Дедалі зростає кількість наукових підтверджень, що використання мобільних телефонів у спальні скорочує час сну. Однак сон вкрай необхідний дітям.

9. Розкажіть дитині, як відволікатися від мобільного телефону й бути у безпеці. Коли людина використовує мобільний телефон,

це відволікає її увагу від інших ситуацій. Наприклад, якщо підліток відволікатиметься на телефонні розмови за кермом, це значно збільшить ризик аварії. Діти повинні розуміти, що їх здоров'я й безпека важливіші, ніж розмова по телефону.

10. Дослідження показують, що досягнення в галузі цифрових технологій не завжди означають зростання продуктивності. Зокрема, у більшості розвинених країн продуктивність праці знизилася з появою смартфонів. Можливо, смартфони й спрощують наше повсякденне життя, але вони не роблять нас ефективнішими. Продуктивність і успішність дитини залежать від її уміння досягати результатів, а також від наданого вами зворотного зв'язку й підтримки.

11. Поясніть дитині правила поведінки в Інтернеті. Поясніть їй, якою особистою інформацією можна ділитися в Інтернеті, а якою – ні; як допустимо спілкуватися в Інтернеті, а як не варто цього робити; у який спосіб обговорювати в соцмережах важливі теми. Спілкуючись в Інтернеті з однолітками, дитині важливо пам'ятати про власну безпеку.

12. Розвивайте в дитині людські риси. У міру розвитку цифрових технологій у дітей зменшується досвід реального спілкування з однолітками. Давайте дитині можливість гратися, займатися творчістю, виявляти цікавість до навколишнього світу.

Тойцепо вдома

Аджика на зиму – простий рецепт

1,2 кг тосматів, по 500 г моркви і перцю болгарського, 120 г перцю гіркого, по 100 г часнику і цукру, по 100 мл олії та оцту, 0,5 ст. л. солі.

Помити всі овочі і ретельно обсушити їх паперовим рушником або серветками. Почистити моркву, помідори, перець і часник, нарізати на великі шматки і покласти в блендер. Також можна використовувати звичайну тертку, але в такому випадку краще надіти рукавички. Якщо ви любите більш гостру аджику, не варто видаляти з гіркого перцю насіння. Так закуска вийде більш пряною та пікантною. Подрібнені овочі перекласти в каструлю, поставити на невеликий вогонь і довести до кипіння, періодично помішуючи. Прикрити кришкою (не щільно) і варити близько години, перемішуючи кожні 10–15 хв., щоб овочева маса не пригоріла. Через годину додати всі спеції і добре перемішати аджику, потім знову поставити її на повільний вогонь і варити ще 10–15 хв. Наприкінці додати оцет, перемішати

і перекласти в заздалегідь заготовлені банки в гарячому вигляді. Закрити кришками, перевернути дотори дном і укутати в ковдру до повного охолодження.

Аджика із зелених помідорів

1 кг зелених помідорів, 1 болгарська перчина, 2 гострі стручкові перчини, 1 цибулина, 7 зубчиків часнику, 150 мл олії, 30 мл оцту, 1 ст. л. солі, 2 ст. л. цукру, 1 ч. л. базиліку.

Усі овочі помийте і почистіть. Банки і кришки помийте і простерилізуйте. Подрібніть усі овочі у блендері або пропустивши через м'ясорубку. Перелійте масу в каструлю, в якій будете варити

аджику. Додайте в каструлю сіль, цукор і влийте рафіновану олію. Перемішайте все і поставте каструлю на плиту. Після закипання вогонь зменшіть до мінімального і варіть аджику близько 30 хв. (час від часу помішуйте). За п'ять хвилин до готовності додайте до помідорів сухий базилік. Гарячу аджику розкладіть у стерильні банки, закрийте кришками і переверніть верх дном. Укутайте заготовку теплим пледом і залиште до повного охолодження при кімнатній температурі.